

(4)

777
1219

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
SISTENS
OBSERVATIONES PRACTICAS
DE
ARNICAE
VERAE USU,

QVAM
FAVENTE DIVINO NUMINE
ET

GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE CONSENSU,
PRAESIDE
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
POTENTISS. REGIS BORUSSIAE CONSILIARIO AU-
LICO, MEDICINAE ET PHILOS. NATURAL. PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO, ACAD. CAESAR. NAT.
CURIOS. COLLEGA,
FACULTATIS MEDICAE DECANO SPECTATISSIMO,
PATRONO AC PROMOTORE SUO SUMMOPERE
DEVENERANDO,
PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBUS, INSIGNIBUS AC
PRIVILEGIIS MORE MAJORUM SOLENNI OBTINENDIS,

Horis ante - & pomeridianis

ANNO M DCC XIX. D. XXXI. AUG.

PUBLICAE VENTILATIONI SUBMITTET

AVCTOR ET RESPONDENS

GEORG AUGUST DE LA MARCHE,
GVELPHERBYTANUS.

HALAE MAGDEB. LITTERIS HENDELIANIS. 1744.

INSTITUTUM IN LIBERALI MEDICA
OPERA THEORICA ET PRACTICA
ANALYTICA
VERBA VERBA

BRUNNEN
BONNEN

VERBA VERBA

VERBA VERBA

DISSERTATIO MEDICA
DE
HERBA ARNICA VERA.

PROOEMIUM.

Eri ac probi Medici officium in eo primario contineri, ut calamitibus & miseris, humanum genus post lapsum vexantibus, occurrere, machinamque imbecillem corpoream, ad labefactionem & corruptionem summe proclivem, conservare studeat, id vere haud facile quisquam in dubium revocabit. Quis enim est quem innumerae illae noxae lateant quique illarum plane expers remanserit? aut quis non agnoscat quam luculentum sit beneficium quod in hominum genus, ad propulsandas illas & salutem restituendam, a Medicis prudentibus & rerum suarum satagentibus proficiscitur? Non injuria igitur magnus ille senex Hippocrates, de Medici officio & dignitate differens, opera ipsius sancta illumque divum appellat, dum *Libr. de Lege* ait: τα δὲ ἱερὰ ἔοντα πράγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποις συδείκνυται, βεβήλοισι.

λοισι δὲ οὐδέμεις. Ex quibus verbis, immo fere ex toto hoc libro, elucet existimatio Medici, tum ratione Subjecti, tum vero etiam objecti. Prudentissimus Auctor plurimos in insula Co Medicinam professos accusat tanquam viros ad artem hanc, cum digno fructu & existimatione exercendam, ineptos, a quibus cavere debeat, cuicumque salutis & vitæ cura inest. Propterea cautos esse in eligendo Medico jubet, quod major illorum pars potius fama, quam re ipsa Medici existant, & simul eorum, qui veri Medici haberi debent, notas & signa proponit, de quibus conferri debet perspicuus locus *Libr. de Ver. Med.* *Sunt ex iis, qui Medicinæ operantur, alii viles, alii longe præstantes; quod sane non esset, si neque medicina, neque in illa observationis essent, nec quicquam inventorum exstaret, sed omnes aequaliter ejus ignari & inexperii essent, & per fortunam omnes ægrotorum res gubernarent. Nunc vero res non sic se habet, sed quemadmodum aliarum artium opifices multum inter se differunt, tum manu, tum mente; sic etiam in Medicina.* Non indigere puto hæc verba ulteriori illustratione mea, dum perdocte & eleganter illa enucleavit Excellentissimus D. D. Hoffmannus, Præceptor & Patronus meus summe venerandus, in *Dissertatione de Diferentia Medici & Medicinæ Præfici*: Requiritur ergo secundum Hippocratem genuinus artis filius, singula, quæ ad artem salutarem pertinent, animo complexus, & in usum convertere edoctus, nam de omnibus, qui sibi pulcrum Medici nomen arrogant, tanta encomia proferre injustissimum foret. Verum enim vero cum ars Medica sit nobilissima, omnibusque mortalibus saluberrima, non desunt tamen, qui maculam illi adspargere, præstantiæque detrudere contendunt. Videtur autem hoc, de Medicina iniquius judicium ferentes, non tam in ipsa arte deprehendere, quod accusent & reprobest, quam si oculati quidem essent, & juste omnia pensarent, in suo errore,

rore, quod eligere, quibus valetudinem suam permittere
 secure possent, non didicerunt, sed, qui vulgarium inge-
 niorum mos est, potius ad hominum de Medico opinio-
 nem spectant, & falli se externa specie patiuntur, quam
 merita cujusvis æstimare curant. Tantum enim abest,
 ut omnes quos vulgus admiratur & æstimat, quosque
 fortuna multis opibus & honoribus ornavit, ideo veri
 atque eruditi sint Medici, ut potius tam pulcrum nomen
 minime mereri multos illorum vere dici possit. Sed
 hoc odiosum est, neque mei officii, nec ætatis meæ, ne-
 que loci hujus, ulterius de hac re agere. Accedunt
 ad hoc duo illa extrema, in quæ Medicorum multi
 prolabantur, unde criminandi artem aliqui ansam acci-
 piunt, quum tamen hominum, artem professorum cul-
 pa minime deberet in artem innoxiam transferri: Puto
 autem illam Medicorum satis notabilem & apertam diffe-
 rentiam, quod illorum aliqui, vel illis hypothesibus, qui-
 bus innutriti sunt, velut saxo adhærent, tanquam præter
 has doctrinas nihil in orbe boni inventum ac propaga-
 tum esset, aut inveniri post hæc possent; aliqui modera-
 tiores, ut videntur, ideoque eclectici, ut vocari volunt,
 in acrius examinandis, & ad populum cum ostentatio-
 ne subinde refutandis aliorum opinionibus rigidiores &
 fere dixerim imprudentiores, dum cogunt alterum sua
 masculè defendere, & adversariorum coarguere, effi-
 ciant, ut apud imperitos totius Medicinæ existimationi
 detrahatur, tanquam tota ars, ut haruspicum & augurum
 decreta, incerto niteretur fundamento, quod *Bernhar-
 dinus Ramazzinus*, illud Italiæ Medicorum decus, pecu-
 liari oratione latius ostendit. Aliqui demum, tenuita-
 tis forte sua conscientia, ubi semel praxin ingressi sunt,
 parum de novis inventis & incrementis solliciti, quid
 in foro eruditorum Medico & Physico agatur, secure
 negligunt, dum tralatitiis schedis, ad Pharmacopœum
 ab

ab ægro mittendis, satis se instructos esse existimant, & interim lucro corradendo & reifamiliari procurandæ unice intenti vivunt. Quemadmodum autem minime vituperandum esse judico, si quis illa, quæ a doctis Præceptoribus accepit, tamdiu accurate sequitur, donec aliqua necessitas evidens ipsum urget, veritatis causa discessionem facere: ita sollicitam ac moderatam hypothesium explorationem & cum aliis comparationem apprime necessariam atque publico utilem existimo, si ab illis instituatur, qui subsidiis, ad hanc dijudicationem necessariis, instructi sunt, & vere quærunt, ex tot excellentissimorum virorum, qui per omnes mundi angulos inservire communibus utilitatibus student, laboribus & inventis solidum fructum percipere, & perceptum etiam cum aliis communicare. Quantum itaque laudari & amari merentur, de quibus ante dixi, & quam levis est culpa, quæ in excessu a nonnullis committitur, tantopere accusandum esse puto posterius Medicorum genus, quibus merito apprecamur, ut circumspicientes & diligentiores aliquantum redditu in attendendis phænomenis circa universæ artis magnum campum continentibus, in colligendis fidis observationibus, & inferendis conclusionibus versari mallent, quam vel nihil vel aliena agendo vitam ignavam transigere. Quomodo enim quæso, incrementa doctrinæ illi capient; aut potius qui fieri potest, ut non excidant illo doctrinæ fructu quem olim industria comparaverunt, quum animorum illa sit conditio, quæ corporum, quæ viribus destituuntur & languescunt, ubi illo alimento, quo succreverunt, destituuntur. Illamque sane animorum agitationem illud continuum studium & verbis Hippocrates Medico commendavit & exemplo, quippe observationibus condendis per omnem suam vitam dedicatissimus. Sed viles animæ id negligunt, & nec ipsi quid vident

vident ac didicerunt, annotant, nec ab aliis posteritati commendatas observationes diligenti cura versant, evolvunt, examinant, imitantur. Hæc mihi Dissertationem de Arnice veræ usu in lucem emissuro & specificationem de Arnice veræ loco exhibituro, in animum venerunt præfanda. Quicquid enim præter illa, quæ jam alii ante me de hac planta ejusque viribus edocuerunt, adferenda nunc inveni, id ex observationibus enatum est, quæ vel amici mecum communicarunt, vel ipse in artis qualicunque exercitio spectare, & ad usum reponere potui. Ut vero hæc conatum meorum primitiæ feliciter cedant, supplex invoco sub ipso statim exordio fontem & originem vitæ, directorem rerum humanarum, velit suo numine adesse inceptis, illaque ita dirigere, ut aliquid inde utilitatis in publicum redundet.

§. I.

Observationes itaque præcticas de usu herbæ Arnice medico traditurus, antequam me ad illas accingam, operæ pretium fore existimo, nonnulla circa ejus plantæ denominationem & diversas species prælibare, quo postea eo magis eluceat de qua planta nobis sermo sit. Retinuimus autem ex variis nominibus, quibus hæc planta insignitur illud, quod apud nostrates Præcticos maxime in usu est. Parum curamus quo forte nomine apud Veteres hæc planta venerit, & utrum omnino illi aliquam Arnice notitiam vel egregiarum virtutum ejus cognitionem haberint. Meminit quidem *Plinius hist. nat. Libr. XXII, 16.* plantæ cujusdam a Minerva indicatæ, ejus usu quidam ab arce templi Atheniensis delapsus, sanatus & in integrum restitutus fuerit. Diceret hanc a Dea virgine vocatam Parthenium herbam esse ipsam nostram arnicam: Sed

Sed ipse Plinius dubios nos reddit, vel ab hac sententia potius divellit, dum sideritidis speciebus illam accenset, & folio similem Ocimo pronunciat, nascique in tegulis affert, quæ singula in Arnicam nostram minime quadrant. Si quoque recentiorum in botanico studio curiositati satisfaciendum est, & genus plantæ indicandum: declaramus nos illam plantam nunc intelligere, quam *Tournefortius in Instit. rei herbar. p. 487.* sub *Doronico* refert, & *Doronicum plantaginis folio, aliterum C. Baub.* appellat. Adeoque est planta flore radiato semen pappis instructum habens & foliis ex adverso nascentibus prædixæ. Sed descriptionem inferius latioremdabimus.

§. II.

Differunt autem magnopere Autores botanici in nominanda, suæque quasi familiæ assignanda hac planta, quippe *Franciscus loel LX. P. X. Sect. V.* Bupthalmum, *Simon Pauli cum Dodonæo* Chrysanthemum latifolium nominant: alii *Alisma*, *nardum celticam*, *Asterem luteum*, *Damalonium*, *Plantaginem* vel *Calendulam Alpinam* & quid non aliud vocarunt, adeo diversis nominibus illam Botanici vendunt, ut vix de viribus invenias, quantum de nomine disputatur. Quam multi vero sunt in illa Onomatologia, vix tamen effecerunt, ut hæc planta, haud ubivis obvia, in officinis plerisque genuina & vera exstet, quod cuius inquirenti facile patet, qui veræ Arnicæ notas perspectas habet. Nihil itaque mirum, si Prædici parum forte efficaciam ex vulgari illa Arnica videntes; minorem fiduciam illius conceperint & ab usu crebriori abstinerint. Exstiterere demum in Germania, qui usum Arnicæ a plebe, quæ optime illum passim novit & exercet, edocti, scriptis hanc plantam publice celebrarent, ejusque veros Characteres exprimerent. Inter hos primas obtinet *Ioh. Mich. Februius*, qui hanc la-
pforum

psorum panaceam demonstravit. Successit vir quidam experientissimus, qui Aëtorum Medicorum Berolinensium primo Volumini suas de efficacia Medica herbæ Arnicæ inseruit. Horum vestigia e longinquo secuti constituimus quædam cum Medicis communicare, quæ nobis vel ex Amicorum fida relatione, vel ex propria experientia innotescunt. Ita autem versabimur in hoc negotio ut tædiosa repetitione dictorum superfedeamus & festinemus ad illa, quæ scopo nostro indicato inveniunt.

§. III.

De Arnica igitur postea dicturus, consentaneum de vera sermone habere, quam Auctor Berolinensis Plavensem vocat, a loco natali ut putamus in Vogtlandia. Hinc enim ut & ex Bohemiæ vicinæ silvis & montibus huc fere etiam defertur vera Arnica. At vero non est quod putemus breviori intervallo non adesse Arnicam. Sic recordamur vidisse quondam apud Exper. D.D. Schulzium Arnicæ Manipulos, quos in confinio Ducatu Magdeburgici prope pagum Colbitz, tribus milliaribus a Magdeburgo in Septentrionem remotum, ipse collegit. Eodem teste percepimus in Silvestribus Marchicis locis & quibusdam ad Albim tractibus non adeo infrequentem esse hanc herbam, & rusticorum crebro usu sæpissime adhiberi. Vidimus etiam Arnicam collectam ex Harciniis silvis meæ patriæ, quæ spem in praxi non penitus destituit, etsi me copia Bohemicæ Arnicæ instructum, plurima experimenta hac perfecisse haud diffiteor.

§. IV.

Amat vero hæc planta loca uliginosa, non nimium humida, nec Soli plane aperta, & vix in flores assurgit, nisi mediocriter umbra tegatur. Crescit agminatim, & vix deprehendes, quin in vicinia plures videas: procul du-

B

bio,

bio, quod pappo instructa, matura semina a ventis disperguntur & in novas plantas germinant, sed subinde videas inter mille plantas in aliquot passuum spatio vix decem flores tibi colligenti offerri. Annotarunt curiosi collectores non quovis anno æque largum esse provenitum florum: ut sæpe insignis sit illorum raritas, ubi altero anno maxima fuit abundantia. - Foliorum aliqua est cum plantagine latifolia convenientia, sed præter id quod angustiora & longiora sunt, facile etiam agnoscitur differentia ex colore dilutiori & superficie paululum hirsuta. Quamprimum in caulem abit, convenientia magis expirat quippe caulis cubitali longitudine crescens, foliis binis ex adverso stantibus ornatus & tandem in tot ramos, quot flores prolaturus est, abit. Flos admodum speciosus est, & ad fulvum auri colorem proxime accedit, dum recens est. Semiflosculi qui coronam constituunt circa basin in tubulum rotundum abeunt, & ibi se instar crinium ostendunt. Mirum est, quam facile flos recens decerptus papposus fiat, si vel brevi tempore ad exsiccandum reponatur. Reliqua, quæ ad faciem plantæ designandam afferre possem, talia sunt, ut melius ea comprehendas, si oculis plantam inspicias præsentem, quam ex longo sermone intelligas.

§. V.

Quod Pharmacopæi pro Arnica offerunt, non omnibus in locis idem est. Berolinensis observator notat, quod in suo tractu in officinis pro Arnica Afer luteus, Conizæ quædam species, quam Suedensem appellat, quoniam circa oppidum Marchiæ Sued. in pago Arensfelde copiose illa crescit. Forte aliis in locis alio aberratur modo. In Brunsvicensi tractu Arnica ex Harciniis silvis collecta passim apud Pharmacopolas prostat. Visus autem sum mihi in Bohemica odorem

rem fragrantiorē & suaveolentiorē quam in Harcinia, quod exinde etiā contingere potuit, quod studiosius forte adſervata illa & recens fuit collecta. Optandum sane eſt, ut ſinguli Pharmacopolæ non ſolum genuinam plantam in ſuis officinis aſſervent, ſed etiā ut ſingulis annis novam ſibi comparent copiam, tum denique ut ſeorſim herbam & flores conſervent, cujus rei rationes inferius patebunt.

§. VI.

Accedo nunc ad inquirenda principia noſtri medicamenti activa, quibus ſuam in medendo efficaciam, tam conſpicuam exſerit. Hæc autem potiſſimum conſiſtere videntur in tenuioribus Salino-reſinoſis particulis, & in hoc cum alexipharmacis quibuſdam conveniunt. Quod vero hæc planta ſalinas plurimas poſſideat, prodit effectibus indubiis probata virtus ſtagnantem & coagulatum ſanguinem reſolvendi, & per varia emundatoria energetica naturæ operatione eliminandi. Sulphureo-Reſinoſas quodammodo exſerere, oſtendit emeſis imo lenis evacuatio per alvum, quæ aliquando contingere obſervantur, & patet ex relatione & obſervatione Practici cujuſdam, remotis crudioribus terreſterioribus particulis, i. e. legitima Extracti præparatione, efficaciam baſamico-relaxantem manere, quæ quidem tonicæ ſubadſtringenti, quam plures illi tribuunt, admodum foret contraria. At vero eam ineſſe huic plantæ & certa quidem proportione, facile concedam, cum in omnibus vegetabilibus principia hæc deprehendere liceat: nolumus tamen illud nobis ſumere, ut & proportionem horum principiorum accurate indicare & modum operandi Arnicæ hinc penitus derivare ſtudeamus. Nimiſ enim in inveſtigandis ſimplicium elementis hæſitamus, & poſſunt ſane eſſugere noſtram induſtriam multa,

multa, quæ specificam eorum indolem constituunt. Et certe si ulla est planta quæ specifico modo operatur, & succurrit parti læsæ, hæc certe est, quam objicere illis possemus, qui dubitare audent, utrum re vera dentur specifica. Quicquid sit de virtute emetica, ideo tamen non opus est, ut tam libere inter emetica cum *Chr. Ioh. Langio* Arnicam referamus, cum certe plures Decocto Arnicæ sanentur, qui ab illo nec vomunt, nec nauseant. Testatus mihi est, quem supra laudavi *Exper. D. D. Schultze*, se vidisse hominem sanum, qui experimenti causa Decocto Arnicæ eo modo, quo lapsis exhibetur, utebatur, nec inde ullum dolorem ullam nauseam habuit, tantum abest, ut vomitu correptus sit. Si homini male affecto, contuso exhibeas, sentietis maximos circa partem affectam cruciatus, & in quibusdam, ubi naturæ commoda hæc evacuatio visa est, vomitus, in aliis sinceri sanguinis per partem torsam, si illa pertusa fuit, effluxum, in aliis alvi fluxum, & sudores copiosiores observabis. Adeoque nihil perpetui ab hac planta expectes; præter id, quod lapsis salutem, si modo ulla speranda est, afferat.

§. VII.

Tactis igitur principiis nostri medicamenti tempestivum puto ad illud nunc procedere, cui *Dissertatio* titulum debet, nimirum, ut observationes tum ex propria experientia collectas, tum vero ab aliis Præcticis mecum communicatas, recenseam. Abhinc enim duobus annis, cum Excellentissimum quendam Præcticum Halensem, cujus fidem ac dexteritatem digne satis esse ferre haud potero, in Praxi sublevarem, Herbæ Arnicæ ex Bohemia quantitas mittebatur, una cum observationibus quibusdam; ex quibus patebat, quod præcipue in casu ab alto, contusionibus, partium contractura, egre-

gii

gii esset effectus. Animum inspirabat nobis hæc res, ut ulteriori & sollicitæ indagatiõni vires Medicamenti hujus committere statueremus. Et ex illo quidem tempore nullam prætermisit tum ille, tum ego etiam occasionem, qua experiendo in his confirmari possemus.

§. VIII.

Ante vero quam illas quas ipsi vidimus observationes, in medium afferamus, non immerito quosdam Casus, a Practico illo communicatas, præmittimus. Quoniam ipsius fide secure niti licet, nec quare illos hic inferere verear, ullam rationem videmus. Fœmina 56. annorum temperamenti Sanguineo-Melancholici, cum concionem sacram frequentare sibi proposuisset, paralyti artuum & linguæ infestatur, & penitus muta euadit. Multa Medicamina fuere hic adhibita, tanto etiam successu, ut loquela aliquantum rediret, & lento gradu procedere posset, in lectulo tamen decumbere plurimum cogebatur. Refrigeratio aderat insignis hypochondriorum & artuum, anxietas, inquietudo noctu diuque, & ex levissimo externo frigore crispationes & tensiones temporum. Rebus ita comparatis ordinabantur Pilulæ Stahlianæ per tres dies, hisque præterlapsis Infusum florum Arnicæ per idem temporis spatium. Quæ metho-
 dus cum per 3. septimanas ita alternatim esset servata, patiens in integrum restituebatur. Fuit hæc in illa periodo annorum, qua sanguis ob exitum ordinarie impeditum, varia, ex variis procatharticis causis pathemata, procreare potuit, cum plethorica quidem esset, sed respectu Temperamenti strictiores vias haberet, animique passionibus dedita esset, ut artificialibus sanguinis imminutionibus & evacuationibus maxime egeret. Consultissimum ergo fuit Pilulas huic resolventi conjugere, quo materia mobilis reddita eo melius excerni
 B 3
 posset,

posset, hystericeque motibus, hac ætate contingenti-
bus obviam iretur.

§. IX.

Idem exhibuit de vidua mensium suppressione la-
borante observationem, cui febris accessit, cum dolori-
bus & magna hypogastricæ duritiæ, adeo ut incurvata &
impeditius incederet ob retractionem pedis dextri. Qui-
dam Medici pro motibus febrilibus affectum unice ha-
buere, & hinc illos esse profligandos putavere; sed fru-
stranea fuit omnis medicatio. Exinde igitur ex coagu-
lo sanguinis symptomata hæc provenire inter illos con-
veniebat, eaque de causa adhibebant Arnicam cerevisiæ
incoctam, subordinato usu Essentiæ Alexipharmacæ Ex-
cellentissimi D. D. Stahlii, & Emplastri saponat: Bar-
bette, quod regioni dolenti applicabant, illo sane suc-
cessu, quem exoptaverant.

§. X.

In pertinaci partium contractura eodem eventu
datam fuisse Arnicam idem adseverat, quod etiam ma-
gna cum delectatione ipse expertus sum. Admiratione
vero digna videtur circumstantia illa, hic attendenda,
quod nimirum in tali casu planta cum toto ordinari de-
beat, si effectum salutarem expectare velis. Nolo hic
multum disputare de eo, quam vere adseratur, diver-
sas plantarum partes diversas possidere virtutes, quod
quidem absolute negari minime posse videtur: Verum
cum circumspectio hæc utilitate haud careat, quippe ex-
perientiæ subnixæ, possumus sane in eo cum certi fru-
ctus expectatione tutius obsecundare experientiæ, quam
propterea, quod rationem propriam nondum assequi-
mur, periculum frustraneæ spei subeamus, præsertim
cum omnium specificorum illorum agendi certus mo-
dus non adeo clare pater. Exultat sane hic illa cogita-
tio de virtutibus radicis concentratoribus; contrarium enim

enim elucet ex talibus casibus, in quibus flores vel herba sine radicibus desiderii satisfecere. Sufficit hanc inde utilitatem solum demonstrasse, quod necesse sit in officinis herbam & radices simul asservare, id est integram plantam, quantum illius, dum recentem & florentem invenis, manu prope infima folia admota, ex terra potes extrahere, cum adhuc plerique nihil nisi flores scriniis suis exceperint.

§. XI.

Liceat nunc subjungere quæ de Arnicæ usu mecum communicavit D. D. Schulze, cujus verba ad me per scripta inferam. Quum in patria nuper degerem, incidit inter alios sermones mentio cujusdam vetulæ octuagesimum jam annum supergressæ, cujus in propinando Arnicæ Decocto valde laudabatur dexteritas, ut e vicinia plures ad illius domum ventitarent, qui sibi ordinari illam petebant. Adii illam & omnem ejus artem percunctando expiscabar, quod mihi nunc est jucundius, quoniam non longo post tempore subitanea morte e vivis erepta fuit. Intellexi autem ex illa, convenire hoc Decoctum & a se propinari, quum aliquis lapsus & quocunque modo contusus esset: quum quis subluxationem passus esset, quod vulgo vocant das *Behethun* oder *Berebrechen*: quum quis a gravi iracundia male haberet, & denique in morbo laterali. Ex alia causa se nunquam propinasse, sed in dictis affectibus nunquam oprato successu destitutam fuisse. Fatebatur, quod multi testes comprobabant, non longo post haustum Decoctum tempore exfurgere vehementissimos dolores & cruciatus, ut multi velut insani unguibus suis parietes vel pavementum radant, sed hunc fere esse felicitis eventus præsagium, & vix ultra horæ dimidium sævire tam sensibiles dolores. Mitius plesti illos, qui non decumbere necesse habuerunt, sed post haustum Decoctum obam-

obambulant, observatum est. Audita tam favorum dolorum commemoratione cœpi quærere, an non plures sub tali curatione expirent. Responsum tuli, quod aliis affirmantibus eo magis credo, ex tot hominibus, qui singulis annis hoc Decocto utuntur, neminem mortuum ab illo esse, præter unum rusticum, qui proprio consilio illud sibi præparaverat, & pro ordinaria dosi integrum manipulum assumerat. Ipsa autem mihi præmonstravit parandi Decoctum hanc rationem. Sumit integrum plantam & pro ratione ætatis & roboris numerando plantas dosin dimititur. Quibus minimam porrigere animus est, pro his tres adsumit integras, cum foliis nempe caule & floribus plantas: pro robustioribus quinque decoquit. Nempe minutim concisas in ollam novam conjicit & cerevisiæ tenuis vel secundariæ libram unam superfundit. Ollam operculo bene aptato munitam, & circa commissuras linteo madido probe convoluta, leni igni adponebat, sicque per horæ dimidium decoquebat, sollicitè cavendo, ne quid inter bulliendum efflueret. Tum patiens quam calide potest hoc Decoctum haurit. Quibus laterali morbo detentis, hoc Decoctum parabat, his adjiciebat tenues grossulariæ ramos. Illud etiam singulare videbatur & mihi admirandum, quod fœmina adfirmabat, homini sano nec a se enumeratis morbis vexato, nullos dolores, nihil molesti inferre Decoctum: quumque videret, me vix habere distis fidem, protinus aliquem ex suis nepotibus juvenem induxit, ut me præsentè paratum Decoctum eberet, in quo nihil sane observavi, quod alterationem vel minimam ostenderet. His ego visis ab illa copiam Arnicæ expetii quo ipse possem vires illius experiri. Semel Halæ contigit salutarè cum successu exhibere famulæ nobilis femine, quæ cum ægrotantem dominam sola in alium locum transferre vellet, nimio onere

onere tantopere afflicta erat, ut cum gravissimo dolore decumberet, nec se loco movere vel convertere valeret. Quum multa sine successu tentasset & sanguinem reiicere inciperet, ad me misit. Cui ego cum Arnicam dedissem, & adhibendi modum edocuissem, mox advolavit nuncius animam agere ægotam clamans. Bono animo esse iussi & cito illam adibam & ipsam de lecto solam surrexisse & a doloribus immunem invenio, ut ad consueta munia redire possit.

§. XII.

Ne vero in recensendis aliorum observationibus amplior sim, converto me ad illas, quas ipse in Praxi habui expertas ac probatas, eo tempore, quo laboribus Exper. D. D. Junckeri, Med. Practici Halensis, sublevandis me addixeram. Arnicæ usus dum nobis innotuerat, specificè & primario commendabatur in contusionibus & casu ab alto, quæ calamitas, cum frequenter occurrat, accidit, ut brevi temporis spatio tres insignes casus, medicamenti virtutem probantes, experiremur. Primus erat, in mercenario sodiendis aquæductibus addictus, hic a terræ dehiscens illapsu adeo obruebatur, ut præter caput nihil prominere, fasciis propterea ex hac ruina extractus, lipothymiis affectus, ut mortuus apparebat. Sentiebat anxietates summas & pressiones præcordiorum cum eructationibus, singultu & vomendi conatibus, deinde sanguinem largiter exspuebat. Afferebantur ex officina flores Arnicæ, quæ Decocti forma Patienti exhibebantur: loco sperati auxilii, deteriores reddebant affectum & ita permanentem; (quamvis non rarum sit patientes male se habere assumpto decocto) artamen cum de nostra Arnica, vera illa Bohemica, dosis una vel altera illi propinaretur insignem brevi tempore sensit levationem, ut tertio die domicilium nostrum ipse frequenter & prosperi effectus testem se exhiberet. Confide-

C

ratu

ratu dignum in hoc casu sisto, quam necessarium sit ve-
ram speciem propinare, dum altera sinistram prodide-
rat eventum. Illud etiam notabile, quod nostra Arni-
ca effectu non emetico, sed resolvente, per universi cor-
poris ambitum operata fuerit. Benevola enim natura
sanguinem stagnantem in viis, jam autem per vomiti-
onem eiecerat, nihilque forte restabat, quod per has vias
eliminare proficuum iudicaret, factum hinc est, ut loco
ulterioris vomitus aliam induxerit virtutem. Fieri et-
iam solet, præsertim in casibus recentibus inque eveme-
tis, ut herba nostra plerumque hic emetice agat, atque
hoc pro certo habendum indicio in primis viis & ven-
triculo sanguinis grumosi copiam resedisse, neque vero
violenter impetuoseque hic agit, sed omnia placide &
tranquille prodeunt, ita, ut eliminata materia, nihil si-
nistri expectandum sit.

§. XIII.

Post hæc nobis oblata fuit occasio, qua specificum
lapforum probatum vidimus in seruo quodam, scrinii de-
clinatione in pectus admodum contuso, & puella qua-
dam a tecto domus delapsa. Hi prætermisissis aliorum au-
xiliis, nostrum statim esflagitabant. Cum itaque uni-
cuique florum Arnicæ cum herba p̄j propinaretur, bre-
vi restituebantur, ut præter colorem cœruleum in qui-
busdam contusi corporis partibus, nihil conspiceretur,
qui vero præterlapsis aliquor diebus disparebat. Arni-
cam vero in his casibus emesis excipiebat, ita ut coagu-
lata sanguinis insignis copia eliminaretur, præcedentibus
anxietatibus & eructandi conatibus, pro subsecutura
emeseos prodromis potius, quam malis symptomatibus
habendi. Patientes interim plenarie convalescebant, &
nos visitabant.

§. XIV.

Quum me postea loci mutatio a consuetudine lauda-
tissimi

tissimi viri averteret, herbæ quantitatem mecum abstuli, quam data occasione in experimenta ulteriora impenderem: bono certe fato, cum se tot mihi occasiones ad experiendum Arnicæ usum offerrent, ut illa non nisi ægerime carere potuisssem. Offendebam statim Virum, qui ab equo delapsus magna inde sentiebat incommoda, fuerat enim equus diu corpori immoratus, & mole sua tantopere illum oppresserat, ut fere respirare amplius haud posset, laborabat inde Dyspnoea, sentiebat præcordiorum anxietates, vomendi conatus cum tussi sicca, Hæticorum haud dissimili, languore per totum corpus affligebatur. Cum antea fuisset sanus, neque aliæ adessent causæ, quibus symptomata hæc adscribi possent, non dubitabam auxilium petenti, Medicinam lapsorum, arnicam exhibere. Desiderabat simul Essentiam Solarem, Hallensem, dulcem cognominatam, quam abhinc 2 annis simili casu probatam se vidisse adseverabat. Cum plura ab ipso affectu & Medicinæ effectu requirerem, non aliud, quod mihi responderet, habuit, præter unum illud se penitus enervatum, & a viribus destitutum fuisse, continuo autem hujus Medicinæ usu appetitum, & vires sibi esse redditas. Dum itaque tonico effectu Medicinam semel juvisse intelligerem, anxie illam denuo effragranti recusare non poteram. Postea illum non vidi, ab aliis vero perfectam eius restitutionem exploratam habeo: degebat enim in agro, ubi domesticis rebus operam navans, urbem raro frequentabat. Insuper hoc fere pro restitutionis indicio habendum est, quando Patientes implorato Medici consilio, ad illum non redeunt.

§ XV.

Quo vero in aliis etiam affectibus herbæ nostræ præstantia emineat, casum nephritici calculosi proponam. In hoc tentabam, illam adhibere, experientissimi cujusdam Viri observatione fretus: spe tamen dubia.

Cum enim tot Auctorum monumenta pervolverem, neque quidquam de usu in tali negotio traditum invenirem, neque experientia propria hanc virtutem antea comprobata habere, non poteram non inter spem & metum haerere. Casus erat sequens: Vir 46. annorum, Temperamenti Sanguineo-Cholerici, levis ad Melancholicum inclinantis, laete & otiose vivebat, vino animique passionibus deditus, vectura & equitatione frequenter utebatur, a quibus tamen non levem exacerbationem sentiebat. Is horrore per totum corpus corripitur, alvus est adstricta, urina pauca & tenuis, deinde crassior & rubicundior, sabulosa materia & filamentis intermixta: dolor praecipue in regione lumbari sinistra aderat, deficiebat somnus & ciborum appetentia. Ventilationes sanguinis erant neglectae, nihilque, quod alias praeservandi scopo adhibetur, in auxilium tractum. Multa medicamina alio tempore patienti fuerant propinata, inter haec Salia volatilia varii generis & diuretica fortiora, parum tamen levaminis adferentia, ut miser & bene exoruciatus vir in opinionem incideret, esse sua tempora malo indulgendi, quibus deserviat, spem esse, omnia sponte ad meliorem & tranquillum statum reditura. Ego cum in hoc loco minime Medicum agere decrevissem, ob amoris tamen & conscientiae debitum nitebar illum in aliam viam redigere. Ordinabam itaque Clysterem emollientem cum multa Veronica, lacte & oleo, pauxillo Salis: quem altero die repetendum jubebam, & pulveres temperantes, resolventes Nitrosos, ex Nitro purificato, antimoniati, lap. 69. citrat, Cinbari & MP. de Cynoglossa pauca quantitate, cujus pulveris singulis binis horis illi dosim propinare suadebam, denique Decoctum Arnicae cum herba & radicibus illi parabam, quae medicatio divina annuente benedictione Patienti insigne levamen adferebat, mihi vero egregiam

giam delectationem: illi enim post exiguum tempus præterlapsum rebus domesticis interesse, & ad consueta redire licebat. Quo vero pauca de medicamenti operatione pateant, illam plurimum diureticam fuisse observavi, patiens vero ab ejus usu non male se habuit, quemadmodum ab Arnicæ usu plures alii conquesti sunt. Neque enim infoliticum est, quod patientes afficiantur dolore ab arnicæ usu, quod tremorem artuum persentiant, huncque perpessi, bene se habeant, adeo, ut dolorem hunc pro certo subsequituræ levationis indicio habere conveniat. Ceterum ab illo discedens commendavi Venæsectionem, tanquam remedium præservationi maxime idoneum, una cum Pilulis balsamicis laxantibus, prohibita vehementi equitatione & concussionem corporis, quibus hucusque adsuetus fuerat, neque minus, ut ab animi exacerbationibus sibi temperaret, magno opere inculcavi.

§. XVI.

Possêt hic quidam & non sine ratione regerere, felicem affectus hujus solutionem medicamento nostro haud posse tribui, cum præterea fuerint exhibita alia medicamina: huic vero præter alios ex praxi depromptos casus parallelos nihil respondere potero. Exploratum enim habeo ab aliis, in nephriticis affectibus Arnicæ solius præstantiam satis fuisse exploratam ac probatam, hac tamen differentia, quod in quibusdam dolores, in aliis vero minime procreaverit, sequente utrobique tamen euphoria. Ex quo elucet, illam opinionem infirmo stare talo, quod effectus salutaris nullo antecedente dolore minime expectandus sit.

§. XVII.

Nec prætermittenda est hac occasione necessaria illa circumspèctio, flores una cum herba in hoc affectu requiri, quam adsertionem tum ex Præfici cujusdam litteris,

teris, tum propria inquisitione veram esse deprehendi. Ille enim cum experiendi causa in hoc casu solos flores adhiberet, nullum usum notavit, donec herbam anatica portione immisceret, quam singularem observationem minime negligendam esse existimo.

§. XVIII.

Postea dedi hoc simplex mulieri, quæ de doloribus arthritico spasticis anxie conquerebatur. Menses abhinc 2. annis cessaverant, a quo tempore incommoda hæc perfensit, quo simul vita, quam degebat sedentaria, multum conferebat. Suasi Venæsectionem in pede, subiunctis Pilulis Stahlianis per tres dies, quæ quidem in tantum mitigabant affectum, ut dolores aliquantum remitterent: sed spasticæ illæ compunctiones remanebant, donec Arnicæ Decoctum in auxilium vocatum esset.

§. XIX.

Facere nullo modo possum, quin hic referam insignem casum militis cuiusdam, qui de punctiōibus lateris sinistri insigniter conquerebatur. Duraverat per integrum annum, quod materia fuit per intervalla eiecta, seroso-purulenta, per sentiebat fere semper insignem dolorem circa præcordia, & materia sæpissime cum sono sese manifestabat. Externe nihil conspiciebatur, neque tumor insignis, neque aliud præternaturale in conspectum veniebat. Varie hic miser a Chirurgis jam erat vexatus, qui omnes in eo conveniebant, ut emplastris maturantibus, attrahentibus res perficeretur, tentaverant etiam id variis sane modis, quibus vero omnibus nihil proficere. Quare is homo relictus ab omni Chirurgica medicatione, auxilium Medicum implorabat. Dabam illi Arnicæ pugillos duos, in cerevisia lupulata decoquendos, & futuræ restitutionis spem mihi injiciebat non exiguam, dum materiam ejici deprehendebam semicoctam, purulentam, manantem, ut in illis solet, qui salivatione utuntur,

tur, putabam propterea non exiguæ utilitatis fore materiam mobilem jam factam, penitus remove, atque e corpore eliminare, propinabamque in eum finem secundam Arnicæ dosin, effectu vero a priori longe discrepante. Nihil neque ^{divis} neque ^{nostra} excernebatur, patiens de doloribus & anxietatibus pectoris conquerebatur, nauseam vomituriens animadvertebat, vomitu tamen non succedente. Durabat hic paroxylmus per 24. fere horas & quod medicamentum pessimi fuerit effectus, vulgus suspicabatur, brevi vero temporis spatio sententiam mutare cogebantur, vivit enim ad hunc diem sanus, nec pristini mali vestigium apparet. Quæ causa hunc hominem in hanc calamitatem deduxisset, sollicitus inquirebam, neque tamen inveni aliam, quam quod paratiens reminiscebatur, se ante annum febre catarrhali laborasse, quæ vero mox fuerit soluta, ab eo tempore vero artuum dolores & pressiones præcordiorum remansisse.

§. XX.

Sufficiant hæc observationes: plures enim ulteriori committimus experientiæ atque inquisitioni, patet usus Medicamenti nostri satis ex adductis. Quoad Dosin ultimo monendum, ad p. i. vel 2. Herbx, aquæ simplicis vel cerevisiæ lupulatæ mensuram unam requiri in adultis: majori enim quantitate non usurpatur.

§. XXI.

Sunt, qui ratione menstrui vel vehiculi differentiam statuunt, alii enim infusi formam suadent, alii decoctum propinant. Verum enim vero, quamvis largiter concedam, vires simplicium decoctione magis elici, sufficiens tamen hoc non agnosco pro infusionis improbando usu. Decocta enim fere nauseosa sunt, & quilibet sane medicamenta suaviora, quam nauseosiora reddere innitetur. Si quis pro robustioribus decocto uti velit,

velit, citius forte defungeretur curationis scopo; sed quantum compertum experiendo habeo, jucundius est repetitio infusi usu id per vices impetrare, quod propositum est. At vero Arnicam cum farragine aliorum remedium in longam formulam reduci, id non immerito ab omnibus reprehenditur, qui certas simplicium virtutes addiscere; & iis mederi ægrotantibus consueverunt.

§. XXII.

Observarunt etiam nonnulli, regimen in usurpando medicamine esse tenendum; ulteriori inquisitioni committo, quod ab aliis notatum fuit, dolorem illum salutarem subsequi, si patientes assumpto medicamento lectum quærant, ibique sudorem expectent, sed cum annotatum fuerit, illos, qui decoctum bibunt, decumbentes acerbius dolere, in iis, qui ambulare possunt, frustra hoc remedium dolores mitigandi non adeo negligere. Finem itaque hic Dissertationi impono, gratias humillimas DEO O. M. persolvens, qui omnia in curationibus cum Arnica institutis ita direxit, ut optatus ubique successerit

FINIS.

Halle, Diss., 1719
(A-G)

ULB Halle

3

006 535 038

VD18

2/10

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
SISTENS
OBSERVATIONES PRACTICAS
DE
ARNICAE
VERAE USU,

77
19

(4)

QVAM
FAVENTE DIVINO NUMINE
ET
GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE CONSENSU,
PRAESIDE
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
POTENTISS. REGIS BORUSSIAE CONSILIARIO AU-
LICO, MEDICINAE ET PHILOS. NATURAL. PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO, ACAD. CAESAR. NAT.
CURIOS. COLLEGA,
FACULTATIS MEDICAE DECANO SPECTATISSIMO,
PATRONO AC PROMOTORE SUO SUMMOPERE
DEVENERANDO,
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBUS, INSIGNIBUS AC
PRIVILEGIIS MORE MAJORUM SOLENNI OBTINENDIS,
Horis ante - & pomeridianis
ANNO M DCC XIX. D. XXXI. AUG.
PUBLICAE VENTILATIONI SUBMITTET
AVCTOR ET RESPONDENS
GEORG AUGUST DE LA MARCHE,
GVELPHERBYTANUS.

HALAE MAGDEB. LITTERIS HENDELIANIS. 1744.